Stockholms universitet

2024-11-25

Studiehandledning

Skolans och yrkesutbildningens historia (7.5 hp)

YP11LÄ/YP011U (med särskild koppling till vård och omsorgsyrken)

Vårtermin 2025

Kursansvarig: Eva Eliasson

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet Institutionen för pedagogik och didaktik 106 91 Stockholm	Besöksadress: Frescativägen 54 www.edu.su.se	Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Inledning

Välkomna till kursen i Utbildningshistoria med inriktning mot vård och omsorg.

Kursen genomförs på halvfart. Det första obligatoriska seminariet äger rum på IPD, Frescativägen 54, och det andra digitalt, via Zoom. Ett frivilligt seminarium erbjuds också i slutet av kursen. Under seminarierna behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar, gruppdiskussioner och redovisningar. Mellan sammankomsterna sker självstudier med inläsning av kurslitteratur och genom att lyssna på inspelade föreläsningar.

Kontaktuppgifter

Kursansvarig lärare är Eva Eliasson som nås via e-post: eva.eliasson@edu.su.se

Utbildningsadministratör är Emma Kollberg som nås via e-post: yrkeslarare@edu.su.se

Athena

Athena är institutionens lärplattform och ska fungera som ett ”virtuellt klassrum” och är ett slutet klassrum för studenter som har tillhörighet till denna kurs. För att räknas som närvarande krävs att du deltar med både ljud och bild. Kontrollera i god tid innan att din mikrofon, kamera och uppkoppling fungerar.

Kursens upplägg och innehåll

Kursen, som är av introducerande karaktär, behandlar det svenska skolsystemets historia. Den tar upp hur utbildningshistorien påverkats av samhällsförändringar och politiska ställningstaganden, men också av synen på kunskap, elever och lärarprofessionen under olika tidsperioder. Skolans betydelse för att under olika perioder såväl återskapa som minska sociala ojämlikheter belyses, framförallt i relation till klass och genus. Dessutom behandlas skolan som en politiskt styrd organisation, och dagens politiska styrmodeller, liksom dess konsekvenser för pedagogisk praktik, diskuteras.

Kursens innehåll är:

- Skolformernas historia
- Yrkesutbildningens/vårdutbildningens historia
- Professionshistoria
- Utbildning, klass och genus
- Styrning av skolan

Skolformernas historia behandlar den historiska framväxten i Sverige av åtskilda skolor och skolsystem med tonvikt på sent 1800- och-1900 tal. Traditioner inom läroverk, flickskola och folkskola behandlas för att belysa det s.k. parallellskolesystemet. Grundskolans tillkomst uppmärksammas liksom demokratins värdegrund som en av skolväsendets grundvalar under efterkrigstiden. Dessutom belyses framväxten av fristående skolor under de senaste decennierna.

Yrkesutbildningens/vårdutbildningens historia fokuserar den historiska framväxten av yrkesutbildning/vårdutbildning, främst under 1900-talet.

Utbildning, klass och genus syftar till att särskilt uppmärksamma hur skolsystemet historiskt återspeglat och förstärkt föreställningar om flickors, pojkars och sociala klassers skilda utbildningsbehov, men också hur sådana föreställningar och strukturer utmanats. Genomförda utbildningsreformer med syfte att utjämna ojämlikheter belyses och granskas kritiskt.

Professionshistoria berör läraryrkets framväxt, synen på professionellt kunnande och hur läraryrket präglas av olika föreställningar kring uppfostran och undervisning.

Styrning av skolan fokuserar relationen mellan politik och pedagogisk verksamhet, och hur denna relation påverkas i och med förskjutningar från regel- till målstyrning, och med framväxten av fristående skolor och det fria skolvalet.

Förberedelser inför första seminariet

Det första seminariet kommer att handla om skolformernas historia och hur sociala aspekter präglat utbildningarna över tid. Olika vårdutbildningars historia kommer också att behandlas. För att få ut så mycket som möjligt av seminariet är det viktigt att du förbereder dig väl. Inför den första seminarieträffen ska du:

- ha lyssnat på den första föreläsningen. Länkar till föreläsningarna finns på Athena.

- ha läst kap 6 (Folkskolan och grundskolan), 7 (Läroverket och gymnasieskolan), kap 8 (Yrkesutbildning), 21 (Utbildning och social klass) och 22 (Utbildning och genus) i Larsson & Westberg (2019). OBS! Om du använder en annan upplaga måste du vara observant så att du läser rätt kapitel – se kapitlens titlar.

- ha läst Erikssons och Gunnarssons (1997) samt Eliassons (2022) beskrivning av **vårdpersonals utbildning**.

Förberedelser inför andra seminariet

Det andra seminariet kommer att handla om vårdlärarnas och yrkeslärarnas historia, vuxenutbildning samt skolans styrning. Inför det andra seminariet ska du:

- ha läst kap 10 (Lärarutbildning), kap 25 (Utbildningspolitik och läroplanshistoria) och kap 26 (Skolans lärarkårer) i Larsson & Westberg (2019), kap 1 i Johansson (2012, red. Henning Loeb & Korp), kap 6, 7, 10 och 11 i Johansson (2007) samt kap 2 och 14 (Fejes m.fl., 2020).

- ha lyssnat på föreläsningarna 2 och 3

Momentöversikt och schema

DAG	DATUM	TID	SAL	INNEHÅLL
	Se datum i TimeEdit	9 - 16	IPD	**Seminarium.** Genomgång av studiehandledning och examinationsuppgifter. Bearbetning av litteratur och föreläsningar i helklass och grupper. Områden: Olika skolformer och vårdpersonals utbildning. Uppdelning utifrån kön och klass.
	24 jan – 2 feb			**Diskussion i Athena** i grupper utifrån artikel Nylund (2018) och kapitel 14 i Fejes m.fl. (2020) .
	Se datum i TimeEdit	9 - 16	Zoom	**Seminarium.** Föreläsningar. Bearbetning av litteratur och föreläsningar i helklass och grupper. Områden: Olika lärargrupper, vuxenutbildning, skolans styrning. Uppdelning utifrån kön och klass.
	27 feb	10-11	Zoom	**Frivilligt seminarium.** Frågestund inför tentan.
	4 mars	8-11		**Salstenta** Sal meddelas strax innan tentan.

Diskussion i Athena

Denna Athenadiskussion är en obligatorisk uppgift och ska ha genomförts för att bli godkänd på kursen. Olika frågor/diskussionsområden kommer att läggas ut på Athena några dagar innan diskussionen i grupper ska påbörjas. Dessa frågor/diskussionsområden utgår ifrån texten av Nylund (2018) samt Fejes m.fl. (2020, kap 14). Alla i gruppen ska starta **en** diskussionstråd utifrån någon av de angivna frågorna. Om ni vill kan ni dela upp frågorna i gruppen innan diskussionen börjar. Den som startat tråden förväntas vara extra aktiv för att hålla diskussionen igång, **men alla i gruppen ska ge minst en kommentar till varje inlägg**. Diskussionen ska ske mellan **24 januari och 2 februari**. Det innebär att du måste starta tråden senast i mitten av perioden för att dina gruppmedlemmar ska hinna läsa och kommentera. Alla frågor behöver inte diskuteras om ni är färre deltagare än antal frågor.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- redogöra för det svenska skolsystemets framväxt, utveckling och organisering
- redogöra för yrkesutbildningens/vårdutbildningens framväxt, utveckling och organisering
- kritiskt granska skolsystemets betydelse för återskapande av sociala ojämlikheter liksom för undanröjandet av sådana
- redogöra för lärarprofessionens formering och varierande förutsättningar över tid
- diskutera hur politisk styrning av skolan sammanhänger med pedagogisk praktik

Examination och betygsättning

Examination av kursen med betygsskala A-F sker genom en salstentamen **4 mars, kl. 8-11. Observera att du måste anmäla dig till tentamen senast 10 dagar innan den äger rum.** Du anmäler dig till tentamen via Ladok och måste vara registrerad på den aktuella kursen i Ladok för att kunna göra det. Om du inte deltar, eller fått ett F, är nästa salstentamenstillfälle**, 24 april, kl. 8-11.** Observera att anmälan till omtentamen också måste göras senast tio dagar innan. Glöm inte att du måste kunna visa upp **ett giltigt ID** för att kunna skriva salstentamen. Vilken sal ni ska vara i meddelas ett par dagar innan tentamen äger rum.

Vid kursstarten kommer du att få tillgång till olika frågeområden som är tänkta att underlätta dina förberedelser inför salstentamen.

Du kan kompensera för frånvaro vid ett seminarium. Kompensationsuppgift läggs ut på Athena. Om du är frånvarande vid fler tillfällen måste du göra om kursen.

Stockholms universitetet är en statlig myndighet och omfattas av principen om allmänna handlingars offentlighet. Skriv därför inga känsliga personuppgifter i dina inlämningar och tänk på att avidentifiera personer och organisationer i texterna du lämnar in. Inlämningar via lärplattformen Athena får inte innehålla namn eller personnummer (undantaget examensarbeten).

Som student är det viktigt att du känner till vilka riktlinjer som gäller vid tentamen vid Stockholms universitet. Universitetet har en central informationssida som innehåller regler för salstentamen, information om IT-system och annat som är aktuellt vid tentamensskrivning. Klicka på länken för att ta del av informationen.

Plagiering

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är

förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, så kallade självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer.

Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras eller AI-genererad text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor.

Betygskriterier

A
Lärandemålen uppfylls i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen har bearbetat kursens innehåll på ett utmärkt sätt med utgångspunkt i litteraturen.

B
Lärandemålen uppfylls i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen har bearbetat kursens innehåll på ett mycket bra sätt med utgångspunkt i litteraturen.

C
Lärandemålen uppfylls i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen har bearbetat kursens innehåll på ett bra sätt med utgångspunkt i litteraturen.

D
Lärandemålen uppfylls i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen har bearbetat kursens innehåll på ett tillfredsställande sätt med utgångspunkt i litteraturen.

E
Lärandemålen uppfylls i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen har bearbetat kursens innehåll på ett tillfredsställande sätt med utgångspunkt i litteraturen.

Fx
Lärandemålen uppfylls inte i sin helhet.

F
Lärandemålen uppfylls inte.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut.

Obligatorisk kurslitteratur

Aktuell litteraturlista görs även tillgänglig på kursens hemsida https://www.su.se/utbildning senast två månader innan kursstart.

Eliasson, Eva. (2022). ”Det var vi som gick vårdlinjen”. En beskrivning av en gymnasial yrkeslinje via styrdokument och intervjuer. I: Å. Broberg, V. Lindberg & G-B Wärvik (red.), *Kunskapstraditioner och yrkeskunnande. Kvinnors yrkesutbildning i historisk belysning* (s. 208–236). Makadam Förlag. (Finns som pdf-fil på Athena)

Eriksson, Helen & Gunnarsson, Elly (1997). *På tröskeln till omvårdnadsvärlden*. [Doktorsavhandling, Umeå universitet] (Kap. 2 – Omvårdnadsutbildningens framväxt, finns som pdf-fil på Athena)

Fejes, Andreas, Muhrman, Karolina, & Nyström, Sofia. (Red.). (2020). *Om vuxenutbildning och vuxnas studier. En grundbok.* Studentlitteratur. (Kap. 2, 14)

Johansson, Monica (2012). En exkluderande och inkluderande skolform. I: I. Henning Loeb & H. Korp (red), *Lärare och lärande i yrkesprogram och introduktionsprogram* (s. 25-40). Studentlitteratur.

Johansson Ulla. (2007). *Kön, klass och goda lärare: en diskursanalys av texter om yrkeslärare, läroverkslärare och gymnasielärare.* Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, nr 76. (Kap 6, 7, 10, 11) http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:153109/FULLTEXT01.pdf

Larsson, Esbjörn & Westberg, Johannes (red.). (2019). *Utbildningshistoria. En introduktion.* Studentlitteratur. (Kap 6, 7, 8, 10, 21, 22, 25, 26)*

Nylund, Mattias. (2018). Gymnasieskolan som parallellskola? I: A. Fejes & M. Dahlstedt (red.), *Skolan, marknaden och framtiden* (s. 151-167). Studentlitteratur. (Finns som pdf-fil på Athena)

*Kapitelnummer kan variera mellan olika upplagor. Kapitlens titlar är: Folkskolan och grundskolan, Läroverk och gymnasieskola, Yrkesutbildning, Lärarutbildning, Utbildning och social klass, Utbildning och genus, Utbildningspolitik och läroplanshistoria, Skolans lärarkårer.

Referenslitteratur/Valbar litteratur

www.skolverket.se (här kan du hitta aktuella dokument som rör styrning av skolan)
Valfria artiklar från www.lararnashistoria.se

Eliasson, Eva (2009). *Metod, personlighet och forskning. Kontinuitet och förändring i vårdlärarutbildarnas kunskapskultur 1958-1999.* Akad. avh. Stockholm: Stockholms universitet.

Stöd i dina studier

Vid Stockholms universitet finns också möjlighet att, utöver den ordinarie undervisningen, få extra stöd i sina studier.

Studie-och språkverkstaden

Vid Studie-och språkverkstaden på Stockholms universitet kan du bl. a få hjälp med studieteknik och akademiskt skrivande. Studie-och språkverkstaden erbjuder både föreläsningar, seminarier och personlig handledning. Information om tjänster och kontaktuppgifter hittar du via följande adress
https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studie-och-spr%C3%A5kverkstaden

Studera med funktionsnedsättning

Om du har en dokumenterad funktionsnedsättning, t.ex. dyslexi, har du möjlighet att få riktat pedagogiskt stöd. Exempel på stödinsatser kan vara anteckningshjälp, talböcker, förlängd tentamenstid eller teckenspråkstolkning. Du ansöker om riktat pedagogiskt stöd hos Studentstöd på Stockholms universitet
https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studera-med-funktionsneds%C3%A4ttning

Därefter kan det utfärdas ett intyg som gäller för studier på universitetet.

Det är ditt ansvar som student att innan kursen börjar kontakta studievägledarna vid Institutionen för pedagogik och didaktik på e-postadressen studievagledare@edu.su.se. Observera att vid eventuella omtentor behöver du kontakta studievägledningen på nytt. Studievägledare kommer i sin tur att kontakta kursansvarig om vilket stöd du behöver.